

Nr 377.

Av herr **Lindgren**, *angående befrielse för arrendatorn M. H. Bågenholm från erläggande av viss honom åliggande arrendavgift.*

Sedan år 1906 har arrendatorn M. H. Bågenholm innehaft inägojorden å huvudgården vid kronoparken Mon i Dalslands revir, Töftedals socken och Vedbo härad. Arrendet gällde 20 år med en årlig arrendesumma av 650 kronor och utgick den 14 mars 1926. Någon arrendevärdering eller dylikt hördes icke av under år 1925, men i början av februari månad 1926 fick arrendatorn besök av en jägmästareassistent, som sade sig vara ute på arrendevärdering. Vid förfrågan erhöll arrendatorn beskedet, att jägmästaren för sin del icke komme att tillstyrka förhöjning av arrendesumman för den tid av två år det nya arrendet avsåg att omfatta. En av de första dagarna i mars samma år erhöll emellertid arrendatorn ett förslag till nytt arrendekontrakt för underskrift, vari kontanta arrendesumman höjts med 150 kr. pr år samtidigt med att de med arrendet förenade förmånerna minskats. Inför hot om omedelbar vräkning, om icke kontraktet inom de allra närmaste dagarna undertecknades och borgen ställdes för dess fullgörande, tillskrev arrendatorn överjägmästaren med begäran att få arrendevillkoren fastställda i överensstämmelse med vad som gällt för det utgångna arrendet och erhöll så den 28 mars nytt kontraktsförslag med bibehållen höjning i den kontanta avgiften men utan rätt till reparationsvirke till gårdens dåliga och gamla hus, fastän arrendatorn ålades underhåll av desamma. Inför omöjligheten att nu skaffa sig nytt arrende såg sig arrendatorn ingen annan möjlighet än att underteckna kontraktet.

Arrendet i fråga består av 50 hektar åker, varav dock 8 hektar endast kunna användas till bete. Den till åker brukbara arealen består av lågt liggande mossjord, ofta utsatt för översvämning, och i sin helhet av mycket dålig beskaffenhet. Såsom orsak till de senare årens svårartade översvämningar anges i ett av bilagda intyg avdikning av ovanför egendomen liggande i kronans skogar befintliga myrar och andra vattensjuka skogsmarker, varigenom vattnet vid nederbörd hastigt rinner ur dessa marker och ner över åkerjorden. För denna jord erlade arrendatorn vid tillträdet år 1906 650 kr. i arrende jämte 150 kr. i skatt. Sedan dess har skatten stigit till 450 kr. pr år, varför arrende och skatt från 14 mars 1926 uppgavs till 1,250 kr.

Arrendatorns ställning har, utom på grund av skärpta villkor, ytterligare försämrats under den nya arrendeperioden därigenom att skörden å egendomen såväl år 1926 som år 1927 i hög grad skadats av översvämningar, såsom av bilagda intyg framgår. Enligt hans egen uppgift, som synes helt överensstämmande med de intyg som avgivits, förstördes år 1926 en del av rågskörden på egendomen samt ungefär $\frac{1}{3}$ av havreskörden av vatten. År 1927 förstördes $\frac{2}{3}$ av rågskörden totalt vid en stor översvämning den 28—30 juni och hälften av den avhuggna havren. Arrendatorn ser sig nu efter en 22-årig arrendetid ur stånd att fullgöra sina förpliktelser, då han, som även har stor familj, fått sin ekonomi undergrävd och står inför utsikten att bli berövad sina existensmöjligheter.

På anförda grunder får jag hemställa,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om undersökning och prövning av frågan om befrielse för arrendatorn M. H. Bågenholm från erläggande av honom åliggande arrendeavgift för 1927 för kronoegendomen Mons huvudgård å kronoparken Mon i Dalslands revir.

Stockholm den 21 jan. 1928.

And. Lindgren,
Dingelvik.

Avskrift.

På begäran av arrendatorn av Mons huvudgård M. H. Bågenholm få vi härmed intyga att sommaren 1927 vid upprepade tillfällen hela den av honom arrenderade inägojorden varit totalt översvämmad av vatten, varvid större delen av den å gården växande och avskurna grödan blivit förstörd och delvis flutit bort.

Mon den 10 januari 1928.

Yngvar Malmström,
tullförvaltare.

K. G. Bengtsson,
e. o. kammarskrivare.

Hilding Ek,
kammarskrivare.

Carl Stehr,
folkskollärare.

B. Hj. Ohlson,
handlande.

Avskrift.

På begäran av arrendatorn M. H. Magnusson-Bågenholm företogo under-tecknade den 12 dennes besiktning av översvämmade områden å Mons huvud-gård under Kronoparken Mon härstädes. Härvid ådagalades följande:

Norr om Dalslandsbanan voro av c:a 17 tunnland, besädda med vårsäd, c:a 10 översvämmade av vatten från den s. k. Vrångsbäcken. Av denna areal voro 6 tunnland besädda med havre i slutet av maj. De återstående 4 tunnlanden voro nybesädda, ävenledes med havre. Angående skadorna å de av det ymniga regnet den 10—12 dennes översvämmade området torde dessa bliva avsevärda, då det rinnande vattnet spolade över åkrarna. Den del av gårdens jord, som är belägen söder om järnvägen, är innevarande år igenlagd som vall. Här konstaterades, att dikena voro vattenfyllda, och stodo vallarna här och där under vatten.

Tillika bör kanske omnämnas, att enligt herr Bågenholms uppgift hade av de förutnämnda 6 tunnlanden redan dagarna efter sådden å ett område c:a 1 tunnland stort översvämning ägt rum, varför omsåning å detta måst företa-gas.

Mon den 12 juni 1926.

Ragnar Vik,
stationsinspektör.

Yngvar Malmström,
tullförvaltare.

Avskrift.

Utlåtande över beskaffenheten av jorden och diknings-tillståndet å de odlade torvmarkerna till Mons huvud-gård i Töftedals och Eds socken av Älfsborgs län.

På begäran av nämndemannen M. H. Bågenholm, *Mon*, får undertecknad härmed avgiva följande utlåtande beträffande jordens beskaffenhet och dik-ningstillståndet å de odlade torvmarkerna till Mons huvudgård i Töftedals och Eds socken av Älfsborgs län.

Besiktningen av marken ägde rum den 24 september 1927.

1) *Jordens beskaffenhet.*

Jorden är en torvmylla med all sannolikhet härrörande från starr- och vit-mossarter. Mäktigheten av myllagret är vid älven 0.3—0.4 m. och längre ut på fälten upp till 1 m. på en botten av mosand (såväl grovmo som finmo och mjäla).

Enligt hos Svenska Mosskulturföreningen förvarade, från detta jordområde härrörande analysresultat från prov, som insänts 1896 av stallmästare James Fr. Dickson, hade jorden vid utförandet av odlingen en obetydlig kalkhalt och en mycket låg kvävehalt, d. v. s. en jord med mycket lågt odlingsvärde.

Ett annat prov från Västerängen utvisade ett betydligt bättre resultat, men även här var låg kalkhalt och tämligen låg kvävehalt. Denna jord måste därför ständigt kalkas (vart sjunde år) och gödslas med såväl kali som fosfor-syra samt till vissa grödor även kväve, såvida icke riklig tillgång på kreaturs-gödsel finnes.

2) *Dikningen.*

På grund av sättning hos marken och uppslamning i diken och kanaler var vattenståndet synnerligen otillfredsställande. Vid besöket stod vattnet i älven

c:a 60 cm. (bedömt) under markytan och längre ut på fältet, där markytan är lägre, c:a 40 cm. I huvuddiket utmed Gården-Mullkallsäter hade vattnet ungefär samma läge.

Under de vid besöket rådande dikningsförhållanden kan endast ungefär hälften av marken användas som åker eller äng.

Jönköping den 8 oktober 1927.

A. Bauman,

Kulturingeniör hos Svenska Mosskulturforeningen Jönköping.

Avskrift.

Härmed få vi undertecknade på begäran intyga, att Mons huvudgårds samt även de andra av framlidne stallmästaren James Dickson till åker uppodlade mossmarkerna å Kronoparken Mon har mycket ringa värde i jordbrukshänseende emedan frosten såväl vår som höst nästan varje år helt eller delvis förstör all slags kärnskörd, samt de varje år på senare tid återkommande vattenöversvämningarna dels göra det nästan omöjligt att hålla jorden i hävd, belägen som den är på grusbotten, och dels nästan årligen bortföra större eller mindre kvantum av skörd som vid dylika tillfällen står avskuren.

Såsom orsak till de påtalade översvämningarna kan angivas revirförvaltningens avdikning av de ovanför liggande i kronans skogar befintliga myrar och andra vattensjuka skogsmarker, vilket gör att vattnet vid nederbörd hastigt rinner ur dessa marker och ner över åkermarkerna, vilkas avloppsförhållanden nu äro de sämsta tänkbara, emedan det vattenavledningsföretag, som avslutades år 1912, icke av intressenterna hållits i föreskrivet skick, utan ha kanaler och avloppsdiken fått förfalla och slamma igen.

Mon den 10 januari 1928.

C. Al. Pettersson,
arrendator

August Edman,
torpare.

C. Hj. Ohlson,
handlande

M. Blomgren,
stationskarl.

Att arrendatorn C. Al. Pettersson, handlanden C. Hj. Ohlson, torparen August Edman och stationskarlen M. Blomgren, vilka sedan många år varit bosatta vid Mon, äro kända som pålitliga och trovärdiga personer, betygar

A. Lingner,

F. d. landsfiskal i Dals Eds distrikt.

Avskrift.

Med den kännedom, jag äger om den skadegörelse tidigare översvämningar anställt å grödan å den av nämndemannen M. H. Bågenholm arrenderade Mons huvudgård å kronoparken Mon, kan jag intyga, att den skadegörelse å grödan å nämnda egendom, som sistlidna sommars översvämningar måste ha vållat, måste vara synnerligen stor.

Töftedal den 10 jan. 1928.

J. Bäckner,
komminister.